

MINISTERIO
DE CULTURA
Y DEPORTE

BIBLIOTECA
NACIONAL
DE ESPAÑA

Exposició La LLum de l'Edat Mitjana a la literatura catalana Textos de l'avantsala

La LLum de l'Edat Mitjana a la literatura catalana mostra un conjunt de manuscrits il·luminats conservats a la Biblioteca Nacional de España, que tenen com a denominador comú l'ús de la llengua catalana. El nucli central de l'exposició gravita al voltant de l'àmplia producció literària del menoret Francesc Eiximenis, mort l'any 1409. Entorn d'aquest eix vertebrador es disposa un conjunt de còdexs de luxe que comprenen diversos àmbits de la cultura i de la societat catalana dels segles medievals. La bellesa emanada de les imatges que habiten als seus fulls esdevé un element visual imprescindible per apreciar la sumptuositat d'aquests còdexs, objectes preuats pels seus antics possessors que desperten l'admiració de l'espectador actual.

Francesc Eiximenis (Girona 1330?-Perpinyà 1409) fou un religiós franciscà molt proper a la monarquia de la Corona d'Aragó i a la cúria pontifícia de Benet XIII (Pedro Martínez de Luna) instal·lada a Avinyó. Eiximenis fou un notable moralista i teòleg de tradició escolàstica. La seva àmplia obra literària és suggerent per al lector actual perquè plasma de manera directa la societat del seu temps a mode de retaule medieval. Un aspecte singular que el diferencia d'altres autors medievals és el fet que les seves obres van ser il·luminades mitjançant complexes imatges d'elevat contingut simbòlic, com ratifiquen els exemplars del *Primer* i del *Terç del Cristià* exposats.

L'home medieval es va apropar al fenomen religiós des de diferents perspectives, com ara la lectura de textos tenyits amb certs continguts teològics. Una obra força difosa fou la *Somme le Roi* o tractat de *Vicis i virtuts*, escrit en francès per Lorens d'Orleans. El *Breviari d'Amor* de Matfré Ermengaud, extensa enciclopèdia moral de la qual només existeixen exemplars en llengua occitana i en català fou redactat amb la finalitat de fer front a l'heretgia càtara propagada pel sud de França i Catalunya. Enfront d'aquests tractats, el *Memorial de la fe cristiana* de Francesc de Pertusa va provocar els comentaris irònics de Jaume Roig, escriptor i metge de la reina Maria de Castella, per considerar-la una obra densa i feixuga.

Els còdexs legals constitueixen un gènere bibliogràfic amb fesomia pròpia en el context dels manuscrits il·luminats medievals. La llengua catalana fou utilitzada en textos de les característiques de la *Rúbrica de privilegis* i les excel·lents *Ordinacions de cort* il·luminades durant el regnat d'Alfons V d'Aragó. Aquestes obres recullen una sèrie d'ordinacions instituïdes en època de Pere IV el Cerimoniós per regir la seva casa i cort. Al regnat d'aquest darrer monarca correspon el *Ceremonial de consagración y coronación de los reyes y reinas de Aragón*, notable exponent d'aquest ritual àulic, realitzat als tallers reials de Barcelona.

Des del regnat de Pere IV el Cerimoniós el món clàssic s'havia convertit en un mirall de valors morals o de font de coneixement per a les elits cultes de la Corona d'Aragó. Autors com Publi Valeri Màxim i el seu *Facta et dicta memorabilia* (Fets i dits memorables) van ser especialment preuats per conjugar els valors i virtuts del poble romà amb els ideals de la moral cristiana. L'obra fou una de les més difoses durant els segles medievals i la seva presència és constant a biblioteques i inventaris de l'època. L'interès que va despertar Frontí durant els segles XIV i XV és anàleg al que existia envers Valeri Màxim.